

ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

Μέρος Γ΄ - ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ

3. ΘΕΜΑΤΑ

^^**^^

ε) ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΜΑΧΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

^^**^^

ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

www.sartzetakis.gr

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΜΑΧΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Υπό
ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

Λ*Λ*Λ*Λ

Ἡ τελευταίως σοβοῦσα ἐκκλησιαστικὴ διαμάχη μεταξύ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἰδιαιτέρως προβληματίζει ὅλους τοὺς σκεπτομένους Ἕλληνας. Διότι καὶ ἐθνικὰς ἐπιπτώσεις ἐμφανίζει καὶ πολιτικοὺς σκοποὺς κατὰ τὰ κίνητρα καὶ τὰ ἀποτελέσματά της, καταφανῶς βλαπτικοὺς διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνισμόν, ὑπηρετεῖ. Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς καὶ παρενέβη δημοσίως εἰς τὴν διαμάχην αὐτὴν ὁ Πρόεδρος Χρῆστος Α. Σαρτζετάκης διὰ τοῦ κατωτέρω ἄρθρου του, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς ἐφημερίδας τῶν Ἀθηνῶν ΕΣΤΙΑΝ (σ. 6) τοῦ Σαββάτου 18.10.2003, ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΤΥΠΟΝ (ἐνθετον «Ὁρθοδοξία καὶ Ἑλληνισμός», σ. 4-5) τῆς Κυριακῆς 19.10.2003, καὶ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΝ (σ. 30, 51-52) τῆς αὐτῆς Κυριακῆς 19.10.2003, ὡς καὶ εἰς τὸ ἐβδομαδιαῖον περιοδικὸν ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ τῆς 17.10.2003 (τεῦχος ὑπ' ἀριθ. 1386, σ.28-30 καὶ 43).-

1.- Μὲ κατάπληξιν καὶ ἄναυδος παρακολουθεῖ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς τὴν τρέχουσαν ἐκκλησιαστικὴν διαμάχην μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ὁποία καὶ ὄλως ἀτόπως ἤχθη εἰς τὴν δημοσιότητα, διὰ τῶν ἐπανειλημμένων δημοσίων δηλώσεων τοῦ Πατριάρχου, ἐνῶ ὁ προκαθήμενος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, φρονίμως ποιῶν, ἀπέφυγε πᾶσαν δημοσίαν ἐπὶ τοῦ θέματος ἀναφορὰν. Καὶ δὲν ἦτο μόνον ὁ ἐκ τῆς γνωστοποιήσεως τῆς διαμάχης κίνδυνος νὰ καταστῇ αὐτὴ ἀντικείμενον ἀνευθύνων, ἀμαθῶν καὶ προχειρολόγων ἢ καὶ κακοήθων κονδυλοφόρων. Διότι, ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ πνευματικῆς διαμάχης, ἀσφαλῶς θὰ ἐπεβάλλετο ἡ δημοσιότης, διὰ νὰ γνωρίζῃ ἐπὶ τέλους τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τὰς διαφιλονεικουμένας δογματικὰς ροπὰς καὶ λάβῃ θέσιν ἐπ’ αὐτῶν. Ἐνῶ εἰς τὴν περίπτωσιν πρόκειται περὶ *καθαρῶς διοικητικῆς, δηλαδὴ κοσμικῆς, διαμάχης*, οὐσιαστικῶς περὶ ὑπαγωγῆς εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην Ἐκκλησίαν τῶν Μητροπόλεων ἀπελευθερωθεισῶν μετὰ τὸ 1912 ἑλληνικῶν χωρῶν. Καὶ βεβαίως ἡ ἀναγωγή τῆς ἐπὶ τούτου διαφορᾶς εἰς δημόσιον θέαμα, μὲ διοχετευομένας μάλιστα διὰ τοῦ τύπου ἀπειλὰς περὶ ἐπικειμένων δεινῶν, ἐὰν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία δὲν ὑποκύψῃ εἰς τὰς Πατριαρχικὰς ἀξιώσεις, καί, ἀκόμη χειρότερον, μὲ ἐνυπογράφους, «ἐνημερωτικὰς», ὑποτίθεται, ἐπιστολὰς πρὸς πολιτικὰ πρόσωπα, ὡς ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα ἔχει μόνον τὴν καταρράκωσιν τοῦ κύρους τῆς Ἐκκλησίας. Ἀφοῦ οἰαδήποτε λύσις καὶ ἂν τελικῶς ἐπικρατήσῃ, θὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς διαμάχης ταπεινωμένη ἢ ἑτέρα πλευρὰ, μειουμένης οὕτω εἰς τὰς συνειδήσεις τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πνευματικῆς, κυριολεκτικώτερον τῆς ἐκκλησιαστικῆς τῆς, ἀκτινοβολίας. Ἐνῶ, ἐξ ἄλλου, ἢ ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν προσφυγῇ Ἐκκλησιαστικῶν Ἡγετῶν εἰς κοσμικοὺς ἄρχοντας διὰ διοικητικὰ θέματα μαρτυρεῖ ἔκπτωσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λόγου καὶ βεβαίως ὑποσκάπτει τὸ αὐτοδιοίκητον τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν, τὸ ὁποῖον καὶ δὲν πρέπει νὰ νοθεύεται διὰ προκαλουμένων ἢ καὶ ἐμμέσως ἔστω ἐξαιτουμένων ὑπ’ αὐτῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἡγετῶν παρεμβάσεων κοσμικῶν ἐξουσιῶν.

2.- Ἡ διαμάχη φέρεται, ὅτι ἔχει ἔρεισμα τὴν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἐπικαλουμένην ἀνάγκην τηρήσεως ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, συγκεκριμένως τῆς ὑπ’ ἀριθ. πρωτ. 2231 ἀπὸ 4.9.1928 Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, ἡ ὁποία (ὑπὸ στοιχ. Ε') προέβλεπε

τὴν ἔγκρισιν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τοῦ συντασσομένου ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καταλόγου τῶν ἐκλεξιμῶν ἀρχιερέων τῶν ἐν τῇ Πράξει «νέων χωρῶν». Ἀλλὰ ἡ ἐπίκλησις αὐτὴ εἶναι ἀπρόσφορος, ἀφοῦ τοιαύτη **ἔγκρισις οὐδέποτε ἀπητήθη ὑπὸ τῆς ἐκάστοτε κειμένης νομοθεσίας**, ἡ ὁποία καθορίζει λεπτομερῶς τὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν Ἀρχιερέων τῶν ἀπελευθερωθεισῶν μετὰ τὸ 1912 περιοχῶν. Οὕτω δὲν ἀπητήθη ἀρχικῶς ὑπὸ τοῦ **ὑπ' ἀριθ. 3615 τῆς 10/11.7.1928 νόμου «περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως τῶν ἐν ταῖς Νέαις Χώραις τῆς Ἑλλάδος Μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου»** εἶναι δὲ σχετικῶς ἐκτὸς λογικῆς ἢ ἀποψις, ὅτι δῆθεν ἡ ἐν λόγῳ Πράξις ἐκυρώθη ὑπὸ τοῦ νόμου τούτου, ἀφοῦ ὁ νόμος προηγήθη χρονικῶς τῆς Πράξεως καὶ βεβαίως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κυρώσῃ μεταγενεστέραν τῆς ὑπάρξεώς του Πράξιν ! Ἐνῶ καὶ ἡ περιστασιακὴ ἀναφορὰ τοῦ κωδικοποιημένου νόμου 5438 τοῦ 1932 εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ὡς περιλαμβάνουσιν «*τὴν τε αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς ἐν αὐτῇ Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου συνῶδὰ τῷ νόμῳ 3615 τῆς 11 Ἰουλίου 1928 καὶ τῇ ἀπὸ 14 Σεπτεμβρίου ἰδίου ἔτους Πατριαρχικῆ καὶ Συνοδικῆ Πράξει*», δὲν εἶναι ἐρμηνευτικῶς ἐπιτρεπτόν νὰ ὑποληφθῇ ὡς ἐνσωματοῦσα, χωρὶς ρητὴν περὶ τούτου ἀναφορὰν, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νομοθεσίαν τοὺς ὁρισμοὺς τῆς Πράξεως αὐτῆς καὶ μάλιστα ἐπὶ σημείων περιεχόντων ρυθμίσιν διάφορον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ὁ νομοθέτης ἐπέλεξε καὶ λεπτομερῶς καθώρισε. **Τὰ ἴδια ἰσχύουν καὶ ὑπὸ τὸν νεώτερον νόμον 590/1977 «περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»**, ὁ ὁποῖος ὀρίζων καὶ αὐτός, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος περιλαμβάνει καὶ τὰς Μητροπόλεις τῶν ἀπελευθερωθεισῶν μετὰ τὸ 1912 χωρῶν (ἄρθρον 11 παρ. 1 ὑπὸ Β'), ὡς καὶ τὰ τοῦ τρόπου ἐκλογῆς τῶν Ἀρχιερέων εἰς ὅλας τὰς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος χωρὶς διάκρισιν (ἄρθρα 17 ἐπόμενα), εἰς καμμίαν ἀπολύτως διάταξιν δὲν ἀξιῶναι διὰ τὴν ἐκλογὴν οἰουδήποτε Ἀρχιερέως Πατριαρχικὴν ἔγκρισιν. Ὡς δὲ ὀρθῶς ἀπεφάνθη ἤδη καὶ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, ὁ περὶ ἐγκρίσεως ὅρος τῆς Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928 δὲν περιεβλήθη συνταγματικὴν ἰσχύν διὰ τῆς ἀορίστου εἰς τὴν Πράξιν αὐτὴν ἀναφορᾶς τοῦ ἀρθρου 3 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, ὥστε νὰ κατισχύῃ τῆς ἀνωτέρω νομοθετικῆς ρυθμίσεως. Ἐξ ἄλλου, ὡς ἰδιαίτερος τονίζεται, ὁ περὶ ἐγκρίσεως ὅρος ἔμεινεν ἀνενεργῆς ἐκτοτε, ἐπὶ 75 ἤδη χρόνια, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐνεστῶσα τόσο καθυστερημένη ἐπίκλησις του ἐμβάλλει εἰς πολλὰς σκέψεις περὶ τῆς σκοπιμότητός της καὶ μόνον ἀφύπνισιν ὀρέξεων διοικητικῆς πρωταρχίας, ἐκκλησιαστικῶς τόσο ταπεινῶν, μαρτυρεῖ.

3.- Αλλά και τὸ σπουδαιότερον : γίνεται ἐπίκλησις τῆς ἀνάγκης ἐφαρμογῆς τῶν ἐν τῇ Πράξει τοῦ 1928 ὀριζομένων ὡς κανόνων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἀποσιωπᾶται ἄλλος ἐκκλησιαστικὸς κανὼν, ὑπερτέρας μάλιστα αὐθεντίας, αὐτὸς τοῦ Μεγάλου Πατριάρχου Φωτίου, εἰς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 861, ἐπέυκαιρία τῆς εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ἀναρρήσεώς του, ἀπάντησίν του πρὸς τὸν Πάπαν τῆς Ρώμης Νικόλαον Α', κατὰ τὴν ὁποίαν «τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ μάλιστα γε τὰ περὶ τῶν ἐνοριῶν δίκαια ταῖς πολιτικαῖς ἐπικρατεῖαις καὶ διοικήσεσι συμμεταβάλλεσθαι εἴωθεν», ὅτι δηλαδή τὰ ἐκκλησιαστικὰ συμμεταβάλλονται μὲ τὰς ἐδαφικὰς μεταβολὰς τῶν κρατῶν. Πρᾶγμα, ἄλλωστε, τὸ ὁποῖον καὶ ἀπετέλεσε τὴν ἐπὶ αἰῶνας κρατήσασαν ἐκκλησιαστικὴν πρακτικὴν. Ἔτσι καὶ ὑπήχθη χάρις εἰς τὴν Εἰκονομαχίαν τὸ «Ἰλλυρικόν», δηλαδή ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος, εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, ἐνῶ προηγουμένως ἀνήκεν εἰς τὴν Παπικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης, καὶ ἀνέκυψαν καὶ αἱ κατὰ κράτη αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι καὶ ἔχομεν αὐτοδιοικούμενα τὰ Πατριαρχεῖα Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Ἰβηρίας (Γεωργίας), Βουλγαρίας καὶ τὰς Ἀρχιεπισκοπὰς Κύπρου (αὐτοκέφαλον ἤδη διὰ τοῦ Η' κανόνος τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ 431, ἤτοι κατὰ 1500 καὶ πλέον χρόνια πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Κυπριακοῦ κράτους !), Ἑλλάδος, Πολωνίας καὶ Ἀλβανίας. Καὶ διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς προσφάτους χρόνους, ἔχομεν ἐπίσης τὸ παράδειγμα τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῶν Βαλτικῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι μετὰ τὴν ἐθνικὴν των ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τοῦ σοβιετικοῦ ζυγοῦ ἀπεσπάσθησαν καὶ ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας, καὶ ὑπήχθησαν εἰς αὐτὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, γεγονός, τὸ ὁποῖον καὶ προεκάλεσε τὰς γνωστὰς μεταξὺ τῶν δύο Πατριαρχείων τριβάς. Ἡ ἀκόμη, καὶ τὸ παράδειγμα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων, ἡ ὁποία, ὑπηρετοῦσα τὸν πολιτικὸν σκοπὸν ἐδραιώσεως τοῦ θνησιγενοῦς ψευδομακεδονικοῦ κρατιδίου, ἀνεκήρυξε μονομερῶς τὴν ἀπόσπασίν της ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Σερβίας καὶ αὐτοαηγορεύθη εἰς αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν. Φέρεται δὲ δυστυχῶς, ὅτι τὴν ἀποσχιστικὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ὑπέθαλψε καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, διαπραγματευόμενον, ὡς ἐγράφη εἰς τὸν τύπον χωρὶς νὰ διαψευσθῇ, τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀποσχίσεως μὲ ὑπαγωγὴν τῆς «Μακεδονικῆς» Ἐκκλησίας εἰς αὐτό-δηλαδή ὅτι, χάριν φιλάρχων φιλοδοξιῶν ἐπεκτάσεως τῆς διοικητικῆς του δικαιοδοσίας, ἀποδέχεται τὴν κραυγαλέαν πλαστογράφησιν τῆς Ἱστορίας καί, ἐμπλεκόμενον ἔτσι εἰς σκοτεινὰς πολιτικὰς ἐπιδιώξεις ἄλλοφύλων

έθνικου και έδαφικου μας ακρωτηριασμού, πλήττει ούσιαστικῶς ζωτικώτατα συμφέροντα του Έλληνισμού. Παρά τους κατά καιρούς άφορισμούς, άορίστους και αυτούς, του Προκαθημένου του περι του «Γένους ήμῶν»!

4.- Έτσι και από τα πράγματα καταδεικνύεται, παρά τα άντιθέτως ακρίτως λεγόμενα, πόσον όρθή και έθνωφελής ύπηρξεν ή εύθυσ μετά την έθνικήν άπελευθέρωσιν διά του βασιλικού διατάγματος του 1833 «*διακήρυξις περι τής άνεξαρτησίας τής Έλληνικής Έκκλησίας*», έργον του εκ των Αντιβασιλέων άειμνήστου Γεωργίου-Λουδοβίκου Μάουρερ και του λογίου κληρικού Θεοκλήτου Φαρμακίδου, **μέ όμόθυμον σημειωτέον συναίνεσιν του συνόλου των Αρχιερέων**. Διότι, εάν δέν ύπηρχεν ή αυτοκεφαλία της, ή όποία τελικῶς άνεγνωρίσθη και ύπό του Οικουμενικου Πατριαρχείου διά του Πατριαρχικου και Συνοδικου Τόμου τής 28^{ης} Ιουνίου 1850, ή Έκκλησία μας δέν θα ήδύνατο να συμπαρασταθῆ και δέν θα ηύλόγει τα όπλα μας κατά την άκολουθήσασαν άπελευθερωτικήν χωρών Έλληνικῶν (Ηπειρου, Μακεδονίας, Θράκης, νήσων) έξόρμησιν του Έλληνισμού. Θά εκινδύνευε τούναντίον ό άπελευθερωτικός εκείνος άγών να άφορισθῆ ύπό του, εις την όθωμανικήν άρπάγην διατελούντος, Πατριάρχου, όπως άλλωστε είχε γίνει με τον άφορισμόν των άγωνιστών του 1821, και όνομαστικῶς των πρωτεργατών της Αλεξάνδρου Υψηλάντου και Ηγεμόνος τής Μολδαβίας Μιχαήλ Σούτσου, ύπό του, άκολουθως μαρτυρήσαντος, **Πατριάρχου Γρηγορίου του Ε'**, και μάλιστα όχι διά μιᾶς, αλλά δί' έξ έγκυκλίων και συστατικῶν έπιστολῶν του, εκ των όποίων και άπηυθύνθησαν, κυκλοφορηθεῖσαι μάλιστα διά την εύρυτέραν διάδοσίν των εις έντυπον μορφήν, δημοσιευόμεναι δέ και εις έφημερίδας και περιοδικά, δύο προς τον Μητροπολίτην Μολδαβίας και Έξαρχον Πλαγηνῶν Βενιαμίν και τους άρχοντας, πραγματευτάς και άπαξάπαντας Χριστιανούς τής περιοχής, τρίτη (συνυπογραφομένη εκτός των 21 συνοδικῶν Αρχιερέων και από τον Ίεροσολύμων Πολύκαρπον) προς τους Αρχιερείς και κάθε βαθμού κληρικούς και μοναχούς του Οικουμενικου θρόνου, τετάρτη προς τον Τριπόλεως και Αμυκλών Δανιήλ, πέμπτη προς τον Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανόν και έκτη προς τον Θεσσαλονίκης Ίωσήφ.

5.- Και δέν έπρόκειτο περι μεμονωμένης έθνικῆς του Πατριαρχείου άπρεπείας. Διότι δυστυχῶς και ή προ τής έθνεγεροσίας του **1821 πολιτεία του ύπήρξε παρομοία** : εξαπέστειλεν έγκυκλίους προς

τούς Έλληνας υποδούλους, διὰ τῶν ὁποίων τοὺς ἐζήτει, νὰ ἀποκηρύξουν κάθε ἐπαναστατικὸν κίνημα καὶ τοὺς προέτρεπε, ἐὰν τυχὸν εἶχον ἐξεγερθῆ, νὰ καταθέσουν τὰ ὄπλα, καὶ νὰ δηλώσουν πλήρη καὶ δουλικὴν ὑποταγὴν καὶ εὐπειθειαν εἰς τὴν «θεόθεν Βασιλείαν» τοῦ Τούρκου Σουλτάνου, διότι «πᾶς ὁ ἀντιτασσόμενος αὐτῇ τῇ θεόθεν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένη κραταιᾷ Βασιλείᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν» ! Ἐτσι τοιοῦτου περιεχομένου ἐγκύκλιοι εἶναι ἤδη γνωσταί, τρεῖς τοῦ Πατριάρχου Προκοπίου Α' τοῦ Ριζομάντου (τῶν ἐτῶν 1787, 1788 καὶ μία ἀχρονολόγητος), τρεῖς τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου Ζ' (τῶν ἐτῶν 1789 καὶ 1799), μία τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου Δ' (τοῦ ἔτους 1801). Ἄς σημειωθῆ δὲ ὅτι παρόμοια, περὶ δουλικῆς ὑποταγῆς εἰς τὸν Τούρκον Σουλτᾶνον, γράμματα εἶχον ἀπευθύνει οἱ δύο τελευταῖοι πρὸς τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 Πατριάρχαι Νεόφυτος Ζ' καὶ Καλλνίκος Δ' εὐθὺς μὲ τὴν ἄνοδόν των εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον ! ...

Ἀλλὰ καὶ ὁ, διάδοχος τοῦ φρικτῶς μαρτυρήσαντος *Γρηγορίου τοῦ Ε', Πατριάρχης Εὐγένιος Β'*, σημειωτέον Βούλγαρος τὴν καταγωγὴν καὶ «σχεδὸν ἀγράμματος, ἀλλὰ πολμηρὸς καὶ θρασύς εἰς τὸ λέγειν», κατηγορηθεὶς καὶ διὰ κατάδοσιν θυμάτων πρὸς τοὺς Τούρκους, δι' ἐπανελλημμένων ἐγκυκλίων του πρὸς τοὺς ἀγωνιζομένους διὰ τὴν ἐλευθερίαν των Ἑλλήνων (τρεῖς ἀπὸ Αὐγούστου 1821 ἕως καὶ Ἰανουαρίου 1822 εἶναι γνωσταί), τοὺς καλεῖ νὰ μετανοήσουν καὶ δηλώσουν δουλικὴν ὑποταγὴν καὶ εὐπειθειαν πρὸς τὸν Τούρκον Σουλτᾶνον, καὶ ἐναντίον τῶν ἀμετανοήτων ἐκτοξεύει ἀπειλὰς κατὰ τῆς ζωῆς, τῆς περιουσίας, τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς πατρίδος των, καὶ κυρώσεις χωρὶς ἔλεος, πού θὰ τοὺς ἐπιβάλλῃ ὁ Ὄθωμανὸς κυρίαρχος, ἐνῶ θὰ τοὺς τιμωρῆσῃ ἀμειλίκτως καὶ ὁ Θεός !

Καὶ τό φρικτότερον : καὶ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος καὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους ἢ πρὸς τὸν Τούρκον δυνάστην δουλικότης τοῦ Πατριαρχείου ἔφθασε μέχρι τοῦ ἀπιστεῦτου σημείου, ὁ τότε Πατριάρχης Ἀγαθάγγελος Α' μὲ ἐγκύκλιόν του τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1828 νὰ καλέσῃ τοὺς κατοίκους τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν ἀπελευθερωθεισῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, νὰ μετανοήσουν, νὰ δηλώσουν ὑποταγὴν εἰς τὸν Σουλτᾶνον καὶ νὰ ἐπανέλθουν ὑπὸ τὸν Ὄθωμανικὸν ζυγόν ! Πατριαρχικὴ δὲ ἀντιπροσωπεΐα, εἰδικῶς ἐλθοῦσα, ἐπέδωσε τὸ αἶτημα αὐτὸ ἰδιοχείρως καὶ εἰς τὸν ἀείμνηστον Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος *Ἰωάννην Καποδίστριαν*, ὁ ὁποῖος φυσικὰ καὶ εὐθέως ἀπέρριψε τὴν ἐξωφρενικὴν καὶ ἀντεθνικὴν αὐτὴν Πατριαρχικὴν νουθεσίαν καὶ ἐκκλησίαν πρὸς ἐθελοδοουλείαν (περὶ ὅλων τῶν ἀνωτέρω βλέπε τὴν ἐξαιρετικῶς τεκμηριωμένην καὶ ἐνδιαφέρουσαν μελέτην τοῦ

Καθηγητοῦ Δημητρίου Σοφianoῦ «Ἐγκύκλιοι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἐὐγενίου Β' περὶ δουλικῆς ὑποταγῆς τῶν Ἑλλήνων στὸν Ὀθωμανὸ κατακτητῆ», εἰς τὸν Β' τόμον τοῦ Δελτίου τοῦ Κέντρου Ἐρεῦνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Ἀθήνα, 2000, σελ. 19 ἐπ., ὅπου καὶ τὰ κείμενα τῶν Πατριαρχικῶν ἐγκυκλίων καὶ τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Καποδιστρίου).

6.- Μὲ τοιαύτην Πατριαρχικὴν πολιτείαν μόνον ὑπερτάτη ἔθνικὴ εὐγνωμοσύνη πρέπει νὰ ὀφείλεται εἰς τὴν Βαυαρικὴν Ἀντιβασιλείαν καὶ τοὺς ἀοιδίμους ἐκείνους ἄνδρας, οἱ ὅποιοι ἀνεκήρυξαν τὸ Ἀὐτοκέφαλον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Διότι διαφορετικὰ, ἂς ἐπαναληφθῆ, ἢ ἀκολουθήσασα ἀπελευθερωτικὴ ἐξόρμησις τοῦ Ἑλληνισμοῦ θὰ εὗρισκε ρητῶς ἀντιμέτωπον καὶ τὸ Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον ἢ αὐτοκεφαλία οὐσιαστικῶς εὐηργέτησε, διότι τὸ ἐξήγαγεν ἐκ τῆς δεινῆς του θέσεως, νὰ γίνεται ἐκάστοτε ἐκφραστὴς ἀνθελληνικῶν παραινήσεων καὶ εὐτελῆς συνεργάτης τῶν Τούρκων !

Καὶ ὄχι μόνον τότε. Καὶ ὁ κατὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον ἐπικὸς ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος, λόγῳ τῆς κατ' αὐτὸν οὐδετερότητος τῆς Τουρκίας, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διεξαχθῆ μὲ συμπαρισταμένην τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἢ αὐτοκεφαλία τῆς. Καὶ ἀκόμη : οὔτε ὁ *θρυλικὸς ἀπελευθερωτικὸς ἀγὼν τῆς Ε.Ο.Κ.Α. τῶν Κυπρίων ἀδελφῶν μας* θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχη πρωτεύουσαν τὴν συμμετοχὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ἐὰν αὕτη δὲν ἦτο ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

7.- Ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν διάγει ἡμέρας χαρωπᾶς. Καὶ τὰ προβλήματα του, ἰδιαίτερος ἐπὶ τῶν ἔθνικῶν μας θεμάτων, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιβαρύνωνται περισσότερο. Οὔτε ἀντέχει διχασμούς, ὅπως οἱ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἀπειλούμενοι. Διότι, ἐὰν, ὅπως λέγεται, ἐπιδιώκεται τελικῶς, πρὸς ὑπηρετήσιν πολιτικῶν σκοπῶν, ἢ *καθαίρεσις τοῦ προκαθημένου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας*, ἐὰν ἐμμεῖνη εἰς τὴν ἄνευ ἐγκρίσεως τοῦ Πατριαρχείου ἐκλογὴν τῶν Ἀρχιερέων εἰς τὰς χηρευούσας τῶρα Μητροπόλεις Θεσσαλονίκης καὶ Ἐλευθερουπόλεως, διὰ μεθοδεύσεως συγκλήσεως τῆς λεγομένης *Μεΐζονος καὶ Ὑπερτελοῦς Συνόδου*, τότε δὲν ἀποκλείεται εἰς παροξυσμὸν ἐκκλησιαστικῆς κρίσεως *καὶ ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀνταποδώσῃ τὰ ἴσα*, προβαίνουσα καὶ αὕτη εἰς *καθαίρεσιν τοῦ Πατριάρχου*, ὅπως ἄλλωστε ἔπραξεν αὕτη τὸν Νοέμβριον τοῦ 1921, εἰς ἐποχὴν φρικτοῦ ἔθνικοῦ διχασμοῦ, προοιμίου

έθνικῆς καταστροφῆς, μὲ τὴν καθαίρεσιν τοῦ νεοεκλεγέντος τότε Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου *Μελετίου Μεταξάκη!*

Ἄς ἀρκεσθῆ τὸ Πατριαρχεῖον εἰς τὸν σεβασμὸν του ὡς ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ καὶ τὴν κοινῶς, ἀπὸ ὅλους, ἀποδεκτὴν ἐκκλησιαστικὴν (δογματικὴν) αὐθεντίαν του ἐπὶ τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ, τὴν ὁποίαν καὶ συνταγματικῶς κατωχύρωσε τὸ νεοελληνικὸν μας Κράτος. Καὶ **ἄς παύσῃ νὰ ὑπηρετῇ καὶ πολιτικούς σκοπούς**, ἀδιάφορον ἂν ἐνσυνειδήτως ἢ ὄχι, **μὲ ἀνθελληνικὰ ἐνεργήματά του**· τὰ ὁποῖα καὶ ἐπληθύνθησαν κατὰ τοὺς τελευταίους καιροὺς, ὅπως : μὲ τὴν ἀντικατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης διὰ τῆς ἀγγλικῆς κατὰ τὴν λειτουργίαν εἰς τὰς, εἰς αὐτὸ ὑπαγομένας, Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς, ἤδη ἐπὶ Ἀρχιερατείας *Ἰακώβου*· - μὲ τὴν διάσπασιν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς διὰ τῆς ἀναδείξεως τῶν κατὰ τόπους Ἐπισκόπων τῆς εἰς Μητροπολίτας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ στερηθῆ πλέον ἢ ἐκεῖ Ὁμογένεια τῆς, χάριν τῶν συμφερόντων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐνιαίας ἐκπροσωπήσεώς της καὶ νὰ ἀπολέσῃ ἔτσι κάθε δυνατότητα ἀποτελεσματικῆς παρεμβάσεώς της· - ἀκόμη μὲ τὴν μεθοδευθεῖσαν ἐξαναγκαστικὴν παραίτησιν, μόλις μετὰ τριετίαν ἀρχιερατείας, τοῦ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πατριαρχείου ἐπιλεγέντος, ὡς διαδόχου τοῦ, ἐπίσης ἐξαναγκασθέντος εἰς παραίτησιν, *Ἰακώβου*, Ἀρχιεπισκόπου *Σπυρίδωνος*, ὅταν οὗτος, μὲ τὴν ὁμόθυμον συμπαράστασιν τῆς Ὁμογενείας, μεθοδικῶς ἐπεδίωξε τὴν ἐπανελληνοποίησιν πραγμάτων καὶ δραστηριοτήτων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς [τεκμηριωμένην εἰκόνα τῶν σχετικῶν μεσαιωνικῶν ραδιογραφῶν δίδει τὸ βιβλίον τῆς *Ἰουστίνης Φραγκούλη-Ἀργύρη «Ἡ μοναξιά ἐνὸς ἀσυμβίβαστου, Σπυρίδων, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς 1996-1999» (Ἀθῆναι, Ἐξάντας, 2000)*] · - μὲ τὰ πρόσφατα διχαστικὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς *Αὐστραλίας* ἐνεργήματά του, προκαλέσαντα καὶ τὴν ρῆξιν του μὲ τὸν ἐκεῖ Ἀρχιεπίσκοπον · - μὲ τὴν πρὸ ἐτῶν ἐκπαραθύρωσιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου *Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρεταννίας* ἐπιφανοῦς λογίου *Μεθοδίου*, κλπ., κλπ.-

8.- Ἄς γίνῃ ἐπὶ τέλους συνείδησις ὅλων, ὅτι, ἰδιαίτερος κατὰ τοὺς σημερινοὺς ὄχι αἰθρίους καιροὺς ἐνωρηστροωμένης ἐπιβουλῆς εἰς βάρος τῆς ἐθνικῆς καὶ ἑδαφικῆς μας ἀκεραιότητος καὶ ἀνεξαρτησίας, **ἐπιβάλλεται καὶ ἡ Ἑλλάς, ὅπως ὅλοι αἱ γειτονικαὶ μας χῶραι ἀνέκαθεν ἔχουν, νὰ ἔχῃ καὶ αὐτὴ καὶ διοικητικῶς ἐνιαίαν Ἐκκλησίαν** καὶ ὄχι νὰ ἀνασύρονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν διχαστικὰ φαντάσματα τοῦ παρελθόντος. **Νὰ εἶναι δηλαδὴ καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς ἐθνικῶς συσπειρωμένη** καὶ ὄχι τὸ ἡμῖς σχεδὸν τῶν Μητροπόλεων της νὰ ὑπάγεται διοικητικῶς εἰς πρόσωπα μὴ ἔχοντα τὴν

Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, διατελοῦντα θεσμικῶς ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ τούρκου Νομάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ! Αὐτὸ τὸ ἀρνοῦνται ὅσοι συνειδητοὶ Ἕλληνες...

Καὶ ἀκόμη : ὑπὸ τὸ συνταγματικῶς κρατοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα σύστημα τῆς νόμῳ κρατούσης Πολιτείας εἶναι ἀμφίβολον, ἐὰν εἶναι ἐπιτρεπτή ἢ διοικητικὴ ὑπαγωγή ἐκκλησιαστικῶν περιοχῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας εἰς θεσμοὺς ἐκτὸς αὐτῆς καὶ οὕτως εἰς διοικητικὴν ἐποπτεῖαν ἄλλου Κράτους. Διότι, ἐπὶ τέλους, ὁ κρατικὸς προϋπολογισμὸς τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀσυγχώρητον νὰ δαπανᾷ διὰ θεσμοὺς, ἔστω ἐκκλησιαστικούς, ὑπαγομένους ὑπὸ ξένην διοικητικὴν ἐποπτεῖαν. Ἀλλέως, ὡς μόνη διέξοδος ἀπομένει ὁ χωρισμὸς Ἐκκλησίας καὶ Κράτους, ἀνταποκρινόμενος ἄλλωστε καὶ πρὸς τὰ αἰτήματα τῶν καιρῶν, μὲ ὅλας τὰς ἐξ αὐτοῦ συνεπειάς. Ἐὰν αὐτὸ τελικῶς ἐπιδιώκεται, ἄς τὸ συνειδητοποιήσουν οἱ πάντες, κυρίως οἱ ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ταγῶν ἀγοραίως πολυπραγμονοῦντες καὶ σπουδαρχοῦντες.

9.- Ἐλευθέρου ἀνδρὸς τὰ ἀληθῆ λέγειν, ἔστω μὲ πόνον ψυχῆς. Μὲ τοιοῦτον γνώμονα κατεστρώθησαν καὶ αἱ προηγηθεῖσαι σκέψεις. Ἄς ὑπομνησθῆ : ἀπὸ ἀνθρώπων μὲ ἀληθῆ εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν πίστιν· ὁ ὁποῖος καὶ ὡς Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, χωρὶς προηγούμενον, πρῶτος αὐτός, ἀλλὰ οὔτε καὶ συνέχειαν, ἐπανειλημμένως ἐξῆρε δημοσίως τὴν συμβολὴν τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν συντήρησιν τῆς ἐθνικῆς μας κοινότητος. Ἀλλὰ καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι πρῶτον Ἕλληνας καὶ ὕστερα ὅ,τι δήποτε ἄλλο. Καὶ αὐτονοήτως, προτάσσει τὰ συμφέροντα τῆς κατατρεγμένης ἐθνικῆς μας κοινότητος ἔναντι πάντων. Καὶ φυσικά, ἔναντι εὐτελῶν ἐπιδιώξεων διοικητικῆς πρωταρχίας κενοδόξων ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν, ἐφ' ὅσον αὐταί, πολιτικὸν σκοπὸν ὑπηρετοῦσαι, καταφανῶς βλάπτουν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνισμόν.-

Χρήστος Α. Σαρτζετάκης,

Νέα Πεντέλη, 8^η Ὀκτωβρίου 2003.